ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI VILNIUJE, VINGRIŲ IR UŽUPIO GATVĖSE

Saulius SARCEVIČIUS

2000 m. rugsėjo mėn. Vilniuje, **Vingrių g. namo Nr. 6** vidiniame kiemelyje buvo atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai. Jų metu buvo iškasti 2 šurfai – ištirtas apie 9 m^2 dydžio plotas. Šurfai buvo kasti numatomo pastato statybos vietoje, tarp Vingrių g. ir buvusio Planetariumo.

Žvalgomųjų tyrinėjimų metu buvo nustatyta, kad atkarpoje tarp buv. Planetariumo pastato ir Vingrių g. šlaito kultūriniai sluoksniai buvo nukasti bei suardyti teritorijos šalia Planetariumo tvarkymo metu. Nesuardyti kultūriniai sluoksniai buvo užfiksuoti dabartinio šlaito vietoje, prisišliejusio prie Vingrių g., kuris iš dalies buvo suformuotas XX a. statybų metu.

Tiriamoje vietoje kultūrinio sluoksnio storis siekė 2–3 m. Pagal aptiktus radinius bei stratigrafiją jis datuotinas XVII–XX a. Iš retesnių radinių paminėtina XVII a. II puse datuotinos plokštinio koklio molinės matricos šukė.

Taip pat prie Vingrių g. buvo aptikti XVIII–XIX a. datuotino statinio mūro fragmentai, kurie driekėsi lygiagrečiai Vingrių gatvei.

2000 m. Vilniuje, **Užupio g. Nr. 7/1–72** pastato viduje buvo atliekami archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai, kurių metu buvo iškasti 2 žvalgomieji šurfai – ištirtas 9 m^2 dydžio plotas.

Dabartinis Užupio g. namas Nr. 7 pastatytas XIX a. I pusėje, kai posesiją įsigijo A. Jasevičius. 1837 m. jis nusipirko greta buvusią 556 posesiją (dabartinis namas Nr. 5). Nuo to laiko abi valdos buvo sujungtos ir iki II Pasaulinio karo turėjo vieną savininką. 1863 m. turtą pagal testamentą paveldėjo Aleksandra Jasevičiūtė-Honesti, gubernijos sekretoriaus žmona. XIX a. I pusėje, pastačius dabar prie Užupio ir Paupio gatvių stovinčius pastatus ir sujungus 2 posesijas, Jasevičių, vėliau Honestų valda išsiskyrė iš aplinkinių dideliu plotu ir pastatų tūriu. Kiemo pakraščiuose atsirado nemažai ūkinės paskirties statinių, o viduryje valdos buvo užveistas sodas ir daržas. Tiriamas pagalbinis ūkinis pastatas (sandėlis) pastatytas 1886 m. Buvo tiriamos PR ir ŠV jo patalpos. Tyrimų metu buvo užfiksuotas iki 2,5 m storio XVIII a. pabaigos – XX a. kultūrinis sluoksnis. Daugiausia jis formavosi XIX a., kuomet buvo aukštinamas žemės paviršius nuo Vilnios upės. Šie supylimai turėję apsaugoti posesiją nuo pavasarinių potvynių.

PR patalpoje kastame šurfe, 0,2–0,3 m gylyje atsidengė XIX a. datuotinas, akmenimis grįstų pirminių patalpos grindų fragmentas. Grindys šliejosi prie krosnies pamatų liekanų. Žemiau esantys kultūriniai sluoksniai buvo supiltiniai arba suardyti. Šiame šurfe rasti XVII a. pabaigos – XIX a. I pusės radiniai: kiliminiai kokliai, puodų šukės, stiklas, importinių pypkių fragmentai. ŠV patalpoje buvo fiksuoti 4 XIX a. pabaiga – XX a. datuotini grindų lygiai. Pirminių grindų horizontas (asla) išryškėjo 0,3 m gylyje.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY AT VINGRIŲ AND UŽUPIO STREETS IN VILNIUS

The area of 9 m^2 was explored at Vingrių street 6, where a habitation zone dated to the 17th–20th centuries was obtained. Among rare finds, a shiver of clay matrix of plane tile dated to the 17th century is notable.

The area of 9 m^2 was explored at Užupio street 7. In destroyed habitation zones, finds dated to the 17th–19th centuries, such as tiles, shivers of pots, fragments of imported pipes, were found.

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI VILNIUJE, UŽUPIO G. NR. 11

Jonas STANKUS

2000 m. gegužės mėn. 1–12 d. buvo vykdomi žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai buvusio gyvenamojo namo teritorijoje Užupio g. Nr. 11, kur numatoma statyti naują pastatą. Tyrinėjimų metu siekta išsiaiškinti, kokia yra buvusio pastato pamatų būklė, čia esančio kultūrinio sluoksnio pobūdis bei jo chronologija.

Užupio g. namų Nr. 11, 13, 15, 17 teritorija XVII a. priklausė 583 posesijai, o jos savininkas buvo Jonas Raiskis. Ši posesija užėmė nemažą plotą prie Polocko kelio (dabar Užupio gatvė), ant kalno. 1664 m. J. Raiskis šią posesiją padovanojo Augustiniečių vienuolynui. Gautoje teritorijoje vienuoliai pastatė keletą medinių namų, medinę bažnyčią, o aplink ją įrengė kapines. Tačiau plačiau šios vietos įsisavinti vienuoliai neįstengė, todėl XVIII a. pabaigoje šią posesijos teritoriją ėmė nuomoti, pardavinėti, taip kūrėsi naujos posesijos. Dabartinė Užupio g. Nr. 11 teritorija nuo XVIII a. pabaigos priklausė 1770 posesijai.

Šioje posesijoje, palei Užupio g. 1882 m. buvo pastatytas vieno aukšto mūrinis gyvenamas namas, o kieme buvo įvairios paskirties medinės patalpos. 1894 m. šis namas buvo rekonstruotas į mūrinį gyvenamą 2-jų aukštų namą, II Pasaulinio karo metu namas buvo subombarduotas, jo likučiai nugriauti, teritorija išlyginta, užpilta žemėmis.

Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu buvusio namo teritorijoje (jo vieta nustatyta pagal išlikusius planus) buvo ištirti trys 1,5x2 m dydžio šurfai, o ties šurfu 3 iškasta 0,5x1 m pratąsa. Iš viso ištirtas 9,5 m^2 plotas. Šurfas 1 kastas už 3 m į PR nuo šaligatvio ties Užupio gatve ir už 8 m nuo namo Užupio g. Nr. 9 ŠR kampo. Šurfas 2 kastas palei namo Nr. 9 sieną, 9,17 m nuo jo ŠR kampo, o šurfas 3 – į ŠV nuo kieme esančio 2 aukštų mūrinio namo, už 7,1 m.

Šurfe 1, po 120–130 cm storio permaišytos žemės-griuvenų sluoksniu aptikti mūro – tinkuotos sienos likučiai ir rūsio perdengimas (lubos). 250 cm gylyje šalia mūro sienos aptikti kamino fragmentai, o šalia jų – plytų grindinys. Prie jo aptikti medinių grindų likučiai. Po grindimis, 285 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, pasimatė įžemis – gelsvai baltas smėlis.

Šurfo 2 ŠR dalyje, po permaišytos žemės-griuvenų sluoksniu, 40 cm gylyje